

УДК 316.2

М.Ю. Куц

*Харківський національний університет ім. В.Н. Карабіна
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022, Україна***«ПРАВО - ЛІВА» ІДЕОЛОГЕМА ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО СТЕРЕОТИПУ:
УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ**

Розглядається «право-ліва» ідеологема як детермінанта формування соціальних стереотипів. Акцентовано увагу на експлікації означеної ідеологеми у міфологічному та релігійному контекстах. Аргументується, що стереотипні установки в українському соціумі зумовлені «право-лівим» упорядкуванням дійсності.

Ключові слова: «право-ліва» ідеологема, соціальний стереотип, міфологізація, сакральне, профанне.

Актуальність тематики пов'язана насамперед з тим, що індивід, будучи вписаним у конкретний соціум чи соціальну групу, переважно послуговується певним набором стереотипів задля досягнення оточуючої дійсності. Стереотипна картина світу обумовлюється соціокультурним фоном, зокрема, домінуючими цінностями та ментальними установками, що притаманні певній соціальній групі. Однією з вагомих детермінант формування соціальних стереотипів індивіда є «право-ліва» ідеологема, яка здавна вплелася в структуру європейського соціального простору (та українського, зокрема), здійснюючи потужний вплив на сприйняття тих чи інших явищ суспільного життя.

Змістовні інтерпретації «право-лівої» ідеологеми, зважаючи на генезу її формування, змінювалися у залежності від контексту осмислення. Міфологічний спосіб упорядкування світу за допомогою означеної ідеологеми згодом доповнився релігійним тлумаченням бінарної опозиції правого та лівого крізь призму поняття сакрального. Обидва контексти осмислення «право-лівої» ідеологеми – як міфологічний, так і релігійний – сформували основу сучасних соціальних стереотипів. Методологічною основою дослідження стали концепція формування громадської думки (У. Ліппман), концепції сакральності представників Коллежа Соціології (Ж. Батай, Р. Кауїа, М. Лейріс), теорії Г. Тарда, М.В. Поповича та ін.

Метою статті стало виявлення ролі «право-лівої» ідеологеми у формуванні сучасних соціальних стереотипів. *Завдання* статті полягає в міфологічній та релігійній експлікації «право-лівої» ідеологеми як детермінанти формування соціального стереотипу.

У різноманітних сферах суспільного життя українського соціуму спостерігається активне використання «право-лівої» ідеологеми: правосторонній рух на дорогах; писемність (зліва направо); рух годинникової стрілки (зліва направо) тощо. Дітей змалку переважно привчають оперувати самою правою рукою (брати комп'ютерну мишку, ложку чи авторучку в праву руку). Право-орієнтовані поняття щедро розсіпані у нашій мові: **правда, право, правління, справедливість, управління, справа, правильно, правопис, правило, направити, поправки, праведний** тощо.

Звичай писати зліва направо, на думку Г. Тарда, має релігійне коріння [1, с. 313]. У грецькому соціумі спочатку була поширеною традиція писати справа наліво, що було запозиченим у фінікійців. Але ця ліво-орієнтована традиція кардинально змінилася на право-орієнтовану завдяки жерцям, які свої передбачення писали зліва направо, визнаючи праву сторону в якості доброї. Це зумовлювалось тим, що всі обряди жертвопринесень здійснювалися обличчям до півночі та зліва направо (у сторону сходу сонця). Оскільки сходження сонця вважалося більш позитивним явищем, ніж його захід, позитивними якостями стало наділятися місце сходу світила, яке знаходилося справа від жерців. Відповідно, сходження сонця стало асоціюватися не лише з певним позитивом, але й з право-орієнтованістю грецької культури. Сукупність цих чинників сприяла правосторонній орієнтації грецької писемності. Згодом звичай писати зліва направо був запозичений європейськими культурами, зокрема, й слов'янськими. Сьогодні в українському соціумі мало хто задумується про історичні витоки нашої право-орієнтованої писемності.

Тобто, можемо констатувати, що українська культура є право-орієнтованою, що поєднує її з європейськими культурами. Право-орієнтованість, на нашу думку, виступає основою сучасних соціальних стереотипів. Так, наприклад, «право-ліва» ідеологема сьогодні активно експлуатується у політичній рекламі: «будь-який дизайнер плакатів знає про візуальну лінію часу (де права сторона символізує майбутнє), і про те, що лідера бажано зображувати таким чином, щоб він замріяно дивився направо» [2].

Поняття стереотипу вперше було використано американським журналістом У. Ліппманом, який, запозичивши його у сфері поліграфії, застосував щодо соціальної дійсності [3]. Він вважав, що люди сприймають різноманітні об'єкти через стереотипи власної культури. Стереотипи можна тлумачити в якості певного шаблону, картини, що створена у свідомості індивіда. Вони спрощують та упорядковують реальність, служать гарантією самоповаги індивіда, проектуючи у зовнішній світ усвідомлення власної

значимості. Виявивши в якійсь людині знайому рису, що притаманна певному типу людей, індивід за допомогою стереотипів, що містяться у його свідомості, заповнює відсутню інформацію про малознайому людину. Системи стереотипів здатні формувати ядро особистості, будучи способом захисту становища людини у суспільстві. Важливою характеристикою стереотипів, що робить їх привабливими та навіть необхідними, є економія часу індивіда та його зусиль, оскільки відпадає необхідність заглиблюватися в роздуми стосовно сутності певних подій чи речей.

Всяка зміна стереотипів є доволі болючою, вона сприймається індивідом як атака на основи світобудови. Тому не варто боротися із стереотипами, які притаманні певній соціальній групі. Більш оптимальним буде шлях створення нових стереотипів та їх поступове впровадження в масову свідомість, що з часом призведе до витіснення давніх стереотипних установок. Стереотипи отримують додаткове підкріплення на майбутнє, якщо очікування індивіда співпадають з побаченим. Отже, вмиле використання «право-лівої» ідеологеми, яка здавна вписана в український соціальний простір, здатне сприяти ефективному формуванню соціальних стереотипів.

Коріння право-орієнтованості української культури можна виявити ще в міфології. У контексті давнього, міфологічного способу упорядкування світу за двома координатами (свій-чужий; верх-низ; праве-ліве; чоловіче-жіноче; світло-темрява тощо) структурувалися знання про оточуючу дійсність. Аналогічно тому, як космос можна було описувати за допомогою аналізу бінарних опозицій «праве-ліве» та «верх-низ», людина, вважаючись своєрідним прототипом космосу, також існувала в рамках заданих просторових координат.

Бінарна опозиція «правого» та «лівого» сягає корінням давніх індоєвропейських міфів. У багатьох мовах індоєвропейської групи поняття «правого», означаючи «праве», «правильне», «правдиве», виражається одним коренем. В українській та інших слов'янських мовах це корінь «прав». У французькій мові також можна віднайти подібні аналогії, коли слово «droit» означає не лише «правий», але й «прямо» та «право» (мається на увазі юридичне право). Аналогічна ситуація спостерігається в англійській мові стосовно слова «right». Для позначення «лівої» орієнтації спільного кореня не існує. Описи «лівого» світу найчастіше розмиті, без конкретного іменування. Для поняття «лівий» не збережено спільної назви, оскільки «лівий» світ вважався ворожим, неправильним, світом хаосу та безладу. М.В. Попович зазначає, що в індоєвропейських мовах накладалося табу на іменування «лівого» світу, на його згадування [4, с. 14].

«Право-ліва» ідеологема в українській культурі сягає своїм корінням міфу про світове дерево, або дерево життя – універсального образу міфологічної свідомості людства, своєрідної моделі Всесвіту [5]. Найдавніші зображення цього символу можна віднайти ще на розписах кераміки Трипільської культури (V-III тис. до н. е.). Цей символ використовується і в сучасному народному мистецтві: на українських рушниках та писанках у вигляді квітучої рослини у вазоні або дерева. Дерево життя, уособлюючи єдність усього світу, поєднує три світові основи – «Яв» (світ видимий, явний, дійсний); «Нав» (світ невидимий, духовний, потойбічний) та «Прав» (світ законів, правил, що співвідносяться зі звичаями, досвідом). У кронах цього дерева жили Боги, кожному було виділене чітке місце у житті. Тобто, міфом про дерево життя продукувалася наступна ідея: те, що розташоване вверху і справа корелює з позитивом (добром), а те, що розташоване внизу і зліва – з негативом (злом).

Означені ідеї міцно осіли в масовій свідомості українського народу, продукуючи навіть сьогодні певну стереотипну поведінку у повсякденному житті. Так, наприклад, молодята стають на весільний рушник спочатку правою ногою. Обручки вони також надівають на праву руку. Або ще один приклад: коли пересічному жителю України чорна кицька перебіжить дорогу, перша порада, яку йому дають оточуючі: «Сплюнь тричі через ліве плече». Адаже згідно з архаїчними уявленнями вважається, що саме з лівого боку знаходиться всяка нечисть.

Виникнувши у рамках міфологічного осмислення світу, «право-ліва» ідеологема набула нового смислового звучання в контексті релігійного світосприйняття.

Звернемось до Біблії, в якій у різних контекстах зазначається, що місце Ісуса Христа справа від Бога-Отця. Так, в Євангеліє від Луки вказано: «Віднині син Чоловічий сидітиме по правиці Божої Сили» [6, Лк., 22.69]. Схожу тезу зустрічаємо в Діяннях Апостолів: «Його Бог підняв правицею своєю, як князя» [6, Ді., 6.30]. Або ще одна теза з Діянь Апостолів: «Побачив славу Божу й Ісуса, який стояв по правиці Бога» [6, Ді., 7.55]. У Книзі Проповідника зазначено, що «серце мудрого праворуч нього, а серце дурного – ліворуч» [6, Проп., 10.2].

Слід зазначити, що опозиція правого та лівого поширена в різних деталях релігійних ритуалів, звичаїв, вірувань не лише в християнстві. Так, наприклад, мусульманин вступає в святе місце тільки правою ногою [7]. Права рука – рука влади, клятви, тоді як ліва – обману та зради. Лівшу часто вважали відьмаком чи одержимим демонами. Оскільки Єва була створеною із лівого ребра Адама, світ чоловічого – це правий світ, світ жіночого – лівий. У давнину жінок найчастіше брали з іншого роду задля уникнення інцесту, зазначає М.В. Попович. Ще й тому «світ чужого» означувався як «жіночий» світ, світ свого – як «чоловічий» світ» [4, с. 14]. Тобто, відстежується асоціація лівого світу з «чужим» світом.

З появою християнства «право-ліва» ідеологема стала розглядатися у контексті концептуалізації сакрального, якому притаманний ряд властивостей: сакральне протистоїть профанному; сакральне характеризується істинним неосяжним знанням; воно, відносячись до певного «вищого» рівня реальності, віддалене, заборонене, недоторкане тощо.

Бінарність опозиції «праве-ліве» в соціологічній теорії детально аналізували Е. Дюркгейм та його послідовники Ж. Батай, Р. Кайуа, М. Лейріс та ін. (Коллеж Соціології) крізь призму амбівалентності сакрального, яке постає або у позитивному, «правому» виді святості, або в негативному – «лівому» виді скверни [7].

Слід також розділяти сакральне і профанне, «чисте» і «нечисте». Наприклад, у наш час сакральне і профанне відображається в існуванні святкових днів та буднів [4, с. 21]. При стрімкому наближенні сакральне і профанне здатні знецінювати одне одного. З одного боку, сакральне є настільки могутнім, що, прагнучи злитися із профанним, може знищити себе. З іншого боку, профанне не може існувати без сакрального, прагнучи заволодіти ним, що призводить не лише до знецінення сакрального, але й до самознищення профанного. Саме тому взаємовідносини між сакральним та профанним мають піддаватися строгому контролю, зазначав Р. Кайуа [7].

Функцію контролю межі між сакральним і профанним виконує обряд. Можна виділити два види обрядів – позитивні та негативні. Позитивні обряди забезпечують згуртованість обох протилежних сфер. Вони здатні перетворювати як профанне в сакральне (освячення води як символ введення до сакрального), так і сакральне в профанне (десакралізація або спокута як символ повернення до профанного). Натомість, негативні обряди підтримують лише одну із сторін окремо (або сакральну, або профанну), оберігаючи її від загибелі. Вони створюють певну ізолюючу перешкоду, означаючи її терміном «табу». Завдяки існуванню табу в суспільствах підтримується усталений порядок та, в той же час, фізичне і моральне здоров'я людей, що включені в конкретну соціальну групу [8, с. 7-30]. Існування табу спровокувало появу жертвопринесень, за допомогою яких появилася можливість обійти непорушний закон сакрального. Жертвопринесення – це своєрідна спокута за власні гріхи.

Сакральна соціологія, на думку Ж. Батая, прагне вписати існування людини в контекст існування галактик. Аналізуючи сакральну соціологію, він зазначав, що її ядро, будучи складним і динамічним, сформоване феноменами «правого» та «лівого» сакрального.

Обидва полюси сакрального (правий та лівий) Ж. Батай порівнював з імперіями. Втіленням правого сакрального є пірамідална композиція, кінцевою точкою розвитку якої (тобто, вершиною піраміди) виступає концентрація та капіталізація суверенних кланів, що, приміром, було яскраво виражено у феодальному суспільстві. «Праве» сакральне співвідноситься з владою, духом армії, монополізацією існування «індивідуумом». Завершальним акордом у такій імперії стає обожнювання верховної особистості.

Ліве сакральне виступає об'єктом безпосереднього табу. З лівим полюсом сакрального співвідноситься композиція лабіринту, суверенність жертвопринесення, влада, яка гине, дух таємних співтовариств. Значення жертвопринесення полягає в тому, що воно здатне трансформувати депресію в енергію, змінюючи символіку сакрального. Тобто, шляхом жертвопринесення «ліве» сакральне трансформується в «праве» сакральне, перетворюючи зневіру і занепад сил в екзальтацію. «Ліве» сакральне Ж. Батай ще означував терміном «імперія трагедії», в якій «екзальтація завершується радістю перед обличчям смерті» [9, с. 23-40]. Феномен жертвопринесення, на думку теоретика, безпосередньо пов'язаний з феноменом влади. І сакральні об'єкти, і політичні персонажі трансформуються лише в напрямку зліва направо.

У концепції Ж. Батая правий та лівий полюси сакрального тлумачаться також через категорії «чисте» (праве сакральне) та «нечисте» (ліве сакральне). У цілому, ліве сакральне викликає відразу, відштовхує (труп, що розкладається, відкинуті суспільством ізгої, менструальна кров), тоді як праве сакральне притягує, вабить до себе. Сакральному ядру притаманна постійна активна динаміка внутрішньої трансформації лівого сакрального в праве сакральне. Так, наприклад, занесення померлого в церкву для відспівування символізує процес трансформації лівого сакрального в праве сакральне (від нечистого до чистого).

Отже, цілісність людяності в окремій спільноті безпосередньо пов'язана із сакральним ядром, тобто, здатністю трансформувати ліве сакральне в праве сакральне, об'єкт відрази – в об'єкт потягу, смуток – у силу, депресію – в ейфорію [9, с. 90-111]. Траєкторії людських комунікацій найчастіше формуються навколо сакрального ядра – у сфері профанного. Людські відносини втрачають людяність, якщо вони не пов'язані з переходами через сакральне ядро, яке тримає індивіда в трагічній напрузі. По сфері профанного хвилями прокочується вже трансформоване ліве сакральне в праве сакральне [9, с. 101].

Механізм сакрального можна розглянути на прикладі сільської церкви, яка формує сакральне ядро села, презентуючи правий його полюс. За огорожею церкви – сфера профанного. Важливим елементом в означеній конфігурації виступає кладовище, яке найчастіше розміщене поряд з церквою. Будучи

елементом лівого полюсу сакральності, воно викликає певну відразу, гарантуючи, тим самим, внутрішню тишу та утримуючи профанну суєту на віддалі.

У цілому, на думку Ж. Батая, сакральне зосереджене в сакральному ядрі, навколо якого об'єднується певна спільнота. Кожна спільнота має власне сакральне ядро, сутність якого зрозуміла лише членам цієї соціальної групи. У цьому ядрі відбуваються процеси трансформації лівого сакрального (жахливого та огидного людській свідомості) у праве сакральне (священні об'єкти поклоніння).

Як зазначає М. Лейріс, сакральне не знаходиться на вершині наших цінностей. Швидше за все, будучи прихованим між дрібними фактами повсякденного життя, воно дає про себе знати різкою відмінністю від профанного. Ті явища, які заворожують нас, залишаючи незабутні враження щодо пережитих хвилювань, позначені сакральним [10]. Ще з дитинства можна згадати такі події чи об'єкти, що були наповнені сакральним змістом. Це, приміром, могли бути речі батьків, які не можна було чіпати або камін, до якого не можна було наближатися через можливість отримати опіки.

Сакрального змісту для М. Лейріса набувала у дитинстві спальня батьків, оскільки велике ліжко, в якому спали найрідніші йому люди, видавалося острівцем, де можна було сховатися від нічних жахів. Це було уособлення правого полюсу сакрального, з портретами бабусь і дідусів, з великим настінним годинником [11]. Ще одним сакральним місцем (правий полюс сакральності) була вітальня, яка перетворювалася на таку в дні прийомів. Саме у святкові дні до вітальні дітям було перекрито доступ.

Інший сакральний полюс – лівий – це полюс забороненого та недозволеного в домі, зокрема, туалет. У цьому місці М. Лейріс разом з братом закривались, щоб розказувати історії про вимислених персонажів, фантастичних тварин, створювали секретну міфологію. Ця сторона життя підживлювалась лише уявою, будучи, тим не менше, вельми важливою для соціалізації дітей. І в цьому було ще дещо сакральне – підпільність (ніхто з дорослих не знав і навіть не здогадувався про придумані дітьми легенди), що накладало відбиток забороненого на означені дії. У цілому, на думку М. Лейріса, сакральне є строго індивідуальним, його слід шукати в глибинах самого себе, відкриваючи себе.

Правизна, на думку Р. Кайуа, символізує чистоту, лівизна – гріх. Взагалі, силам «святості» притаманна чітка локалізація, навпроти, область скверни постає розпливчато-невизначеною» [7]. Просторовий поділ на «праве-ліве», зустрічаючись на всіх ступенях розвитку цивілізації, накладається на опозицію внутрішнього та зовнішнього. Спільнота знаходиться всередині певного кола, де існує гармонія та упорядкованість. У центрі цього кола найчастіше розміщувався священний вогонь, який вважався оберегом роду. За межами спільноти – темрява, хаос, світ небезпеки. Члени певної спільноти, вірячи в магічну силу священного вогню, обходили його по колу, повертаючи праве плече до вогню, а ліве – до темного незрозумілого зовнішнього світу (тобто, зліва направо). Відповідно, із внутрішнім стабільним та упорядкованим простором співвідносилась права сторона, тоді як із зовнішнім хаотичним та незрозумілим світом – ліва.

У цьому контексті цікавою аналогією служить «право-ліве» означення політичних партій. «Праві» партії найчастіше підтримують внутрішнього виробника, їхня ідеологія сфокусована на пошуку власної національної ідеї, корелюючи з націоналізмом. «Ліві» партії більш космополітичні. Відповідно, поняття «правої» партії певним чином співвідноситься із поняттям «свій» (внутрішнє коло спільноти), тоді як поняття «лівої» партії – із поняттям «чужий» (зовнішній світ для спільноти).

Втім, слід брати до уваги той факт, що означення політичних партій поняттями «праві» та «ліві» з'явилося ще в період Великої Французької революції. Це означення більшість дослідників вважають випадковим, оскільки «правими» стали називати ті політичні сили, що були розміщені на засіданні французького парламенту справа від голови, а «лівими» – ті, що зліва. справа на той момент знаходилися консерватори, для яких базовим пріоритетом було збереження монархії. Зліва знаходилися радикали, що підтримували ідею загальної рівності. «Відтоді «правими» починають називати прихильників збереження існуючого ладу, а «лівими» – прихильників радикальних змін» [12, с. 198].

Сьогодні вважається, що для правих політичних сил ключовими ідеями є принцип приватної власності, індивідуалізму, орієнтації на внутрішні інтереси країни. Для лівих політичних сил пріоритетами виступають ідеї колективної власності, націоналізації, усупільнення тощо. Згідно з Р. Ароном, для лівих ідеологій найбільш важливими є три ідеї: «свобода проти свавілля влади й за безпеку осіб, організація з метою, щоб замінити мимовільний порядок традиції чи анархії індивідуальних ініціатив якимсь раціональним порядком, рівність проти привілеїв за народженням і за багатством» [13, с. 40].

Таким чином, «право-ліва» ідеологема, виникнувши у міфологічному дискурсі як засіб упорядкування світу та набувши нових сакральних значень у контексті релігійного дискурсу, сприяла появі специфічних уявлень, які сьогодні виступають основою соціальних стереотипів. Концепт «правого» у масовій свідомості асоціюється з правильністю, правдивістю, з позитивним майбутнім, зі «своїм» упорядкованим світом. Концепт «лівого» асоціюється з гріхом, хаосом, негативним минулим, «чужим» незрозумілим світом.

Отже, стереотипні установки пересічного представника українського соціуму переважно детерміновані «право-лівим» упорядкуванням дійсності. Відповідно, формування сучасних PR-стратегій у різних суспільних сферах варто здійснювати, зважаючи на означені домінуючі стереотипні установки.

Оскільки у громадській думці вже на рівні підсвідомості закладено стереотип «позитивної правої» сторони та «негативної лівої», політичні технологи можуть вміло використовувати цю установку. Це, зокрема, стосується створення політичної реклами, в якій інформацію стосовно власного кандидата бажано розмішувати справа, тоді як інформацію щодо конкурента – зліва. Разом з тим, не лише політична, але й інша візуальна реклама стане краще сприйматися за умови розміщення рекламного об'єкту справа і вгорі, викликаючи асоціацію із позитивним майбутнім.

У цілому, вміле використання «право-лівої» ідеологеми, яка здавна вписана в український соціальний простір, здатне сприяти ефективному формуванню та впровадженню соціальних стереотипів.

Бібліографічний список використаної літератури

1. Тард Ж. Законы подражания. (Les lois de l'imitation) / Ж. Тард; [переводъ съ французскаго]. — С.-Петербургъ: Издание Ф.Павленкова, 1892. — 372 с.
2. Біденко А. Все, крім агітації [Електронний ресурс] / Артем Біденко // Українська правда. — 2009. — 15 груд. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2009/12/15/4539530/>.
3. Липпман У. Общественное мнение / У. Липпман; [пер. с англ. Т.В. Барчуновой; ред. перевода К.А. Левинсон, К.В. Петренко]. — М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. — 384 с.
4. Попович М.В. Нарис історії культури України / М.В. Попович. — [2-е вид., випр.]. — К.: «АртЕк», 2001. — 728 с.
5. Дерево Життя [Електронний ресурс] // Арата. — Режим доступу: http://aratta-ukraine.com/sacred_ua.php?id=19.
6. Біблія або Святе письмо Старого та Нового завіту (повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, арамейськими та грецькими текстами). — United Bible Societies: Ukrainian Bible 63 DC, 1991. — 1391 с.
7. Кайуа Р. Миф и человек. Человек и сакральное [Електронний ресурс] / Роже Кайуа; [пер. с фр.]. — Режим доступу: <http://www.fedy-diary.ru/html/042011/24042011-06a.html>
8. Кайуа Р. Игры и люди. Статьи и эссе по социологии культуры / Р. Кайуа; [пер. с фр. С.Н. Зенкин; ред. коллегия А.С. Арипов и др.]. — М.: ОГИ, 2007. — 304 с.
9. Коллеж социологии, 1937-1939. Тексты Жоржа Батая, Роже Кайуа, Жоржа Дютуи, Рене Гуасталла, Пьера Клоссовски, Александра Кожева, Мишеля Лейриса, Анатоля Левицкого, Ганса Майера, Жана Полана, Дени де Ружмона / [пер. с фр. А. Кожев; сост. Д. Олье; под ред. В.Ю. Быстрова]. — СПб.: Наука; Санкт-Петербургское отделение, 2004. — 586 с.
10. Lire Leiris: Autobiographie Et Langage [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.autopacte.org/Lire-Leiris-chapitre-un.html>.
11. Michel Leiris [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://authologies.free.fr/leiris.htm>.
12. Здорик М.В. Концептуалізація термінів «праві»/«ліві» у політико-партійному дискурсі / М.В. Здорик // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Питання політології. — Харків, 2009. — № 861. — Вип. 15. — 247 с. — С. 196–201.
13. Арон Р. Опій інтелектуалів / Реймон Арон; [пер. з фр. Г. Філіпчук]. — К.: Юніверс, 2006. — 272 с.

Надійшла до редакції 04.10.2013 р.

Куц М.Ю. «Право-левая» идеология как основа социального стереотипа: украинский контекст

Рассматривается «право-левая» идеология как детерминанта формирования социальных стереотипов. Акцентировано внимание на экспликации указанной идеологии в мифологическом и религиозном контекстах. Аргументируется, что стереотипные установки в украинском социуме обусловлены «право-левым» упорядочиванием действительности.

Ключевые слова: «право-левая» идеология, социальный стереотип, мифологизация, сакральное, профанное.

Kuts M. «Right-left» ideological thesis as a basis of a social stereotype: Ukrainian context

The article is devoted to the study of «right-left» ideological thesis as a determinant of social stereotype development. The attention is focused at the explication of this ideological thesis in the mythological and religious contexts. It is argued that the stereotypical setups in the Ukrainian society are conditioned by «right-left» regulation of reality.

Keywords: «right-left» ideological thesis, social stereotype, mythology, sacred, profane.